

UdG

Universitat de Girona

Biblioteca

Disseny de plans de formació
d'**habilitats informacionals** en un
entorn EEES a biblioteques
universitàries

Col·legi Oficial
de Bibliotecaris-
Documentalistes
de Catalunya

Barcelona, 8, 15, 22 i 29 d'octubre

UdG

Universitat de Girona
Biblioteca

Professorat

Marta Roca i Lefler (marta.roca@upc.edu)

Diplomada en Biblioteconomia i Documentació. Responsable de la formació d'usuaris a la Universitat Politècnica de Catalunya. És membre del Grup de Treball Alfincat sobre formació d'usuaris i alfabetització informacional del COBDC. Autora de diverses publicacions sobre el tema, disponibles a *E-LIS*.

Josep Vives i Gràcia(josepvives@gencat.net)

Diplomat en Biblioteconomia i Documentació i Llicenciat en Documentació. Responsable del Servei per a la Recerca de la Biblioteca de l'Escola Politècnica Superior d'Enginyeria de Vilanova i la Geltrú (UPC). Coordinador del Grup de Treball Alfincat sobre formació d'usuaris i alfabetització informacional del COBDC. Autor de diverses publicacions sobre el tema, disponibles a *E-LIS*.

UdG

Universitat de Girona
Biblioteca

Objectius del curs

Objectiu general

- ✓ ser capaços d'elaborar un pla de formació en habilitats informacionals pels usuaris de la biblioteca

Objectius específics

- ✓ Introduir el concepte d'Alfin (Alfabetització Informacional)
- ✓ Identificar els motius que fan necessari integrar l'AlFin a l'ensenyament superior
- ✓ Elaborar un pla de formació per a la biblioteca
- ✓ Presentar diferents actuacions que des del Servei de Biblioteca es poden portar a terme per integrar l'AlFin a la universitat

Espai Europeu d'Educació Superior

- **Declaració de Bolonya (1999)**
 - sistema basat en dos cicles:
 - Grau (4 anys),
 - postgrau: títol de màster(1/2 anys): , títol de doctor (3 anys)
 - establiment dels crèdits ECTS: unitat de mesura que representa les hores de treball i estudi de l'estudiant per complir els objectius del programa (aprox. 1 crèdit= 25/30 hores de treball)
- **Declaració de Praga (2001)**
 - Aprenentatge permanent

UdG

Universitat de Girona

Biblioteca

Espai Europeu d'Educació Superior

- De l'ensenyament basat en la figura del professor a l'aprenentatge dels estudiants com a centre del procés.
- Del coneixement per a tota la vida, a l'aprenentatge al llarg de la vida.
- El professor passa a ser tutor responsable de l'aprenentatge dels estudiants.
- De la memorització de dades a la capacitat de relacionar informacions.

METODOLOGÍA PASIVA (el profesorado y la materia son el centro)

Asistencia a clase
+
Estudio

METODOLOGÍA ACTIVA (el alumnado es el centro; "aprender a aprender")

Asistencia y participación en clase
+ trabajo guiado
+ trabajo en equipo
+ trabajo autónomo
+ estudio

Papel activo de la BU= CRAI

UdG

Universitat de Girona

Biblioteca

Espai Europeu d'Educació Superior

aprendre a aprendre

Què és aprendre?

- Adquirir coneixements (**saber**)
- Desenvolupar habilitats (**saber fer**)
- Canviar actituds (**voler fer**)

Pre-EEES

- Aprendizaje memorístico
- Material en el centro
- Profesorado en el centro
- Adquisición de conocimiento

APRENDER

EEES

- Aprendizaje significativo
- Alumnado en el centro
- Adquisición de competencias para la promoción y creación del conocimiento

**APRENDER + APRENDER A
APRENDER**

UdG

Universitat de Girona
Biblioteca

De la memorització de dades
a la **capacitat de relacionar
informacions:**

l'estudiant ha de desenvolupar
la capacitat de manejar
informació original, buscar-la i
avaluar-la

(competències: *Projecte Tuning,
Educational Structures in Europe*)

UdG

Universitat de Girona

Biblioteca

Què és l'alfabetització en informació?

*Una persona alfabetitzada en informació és una persona **capaç** de reconèixer quan necessita informació i tenir l'habilitat de localitzar, avaluar i fer un ús efectiu de la informació requerida. Els individus alfabetitzats informacionalment són aquells que saben com **aprendre a aprendre**.*

American Library Association (ALA)

UdG

Universitat de Girona

Biblioteca

Què és la competència informacional?

Conjunt de coneixements, habilitats i actituds que permeten a un individu interactuar de forma efectiva amb la informació que necessita per a un desenvolupament eficient de les tasques associades al rol que exerceix en el seu lloc de treball.

Eva Ortoll, 2002

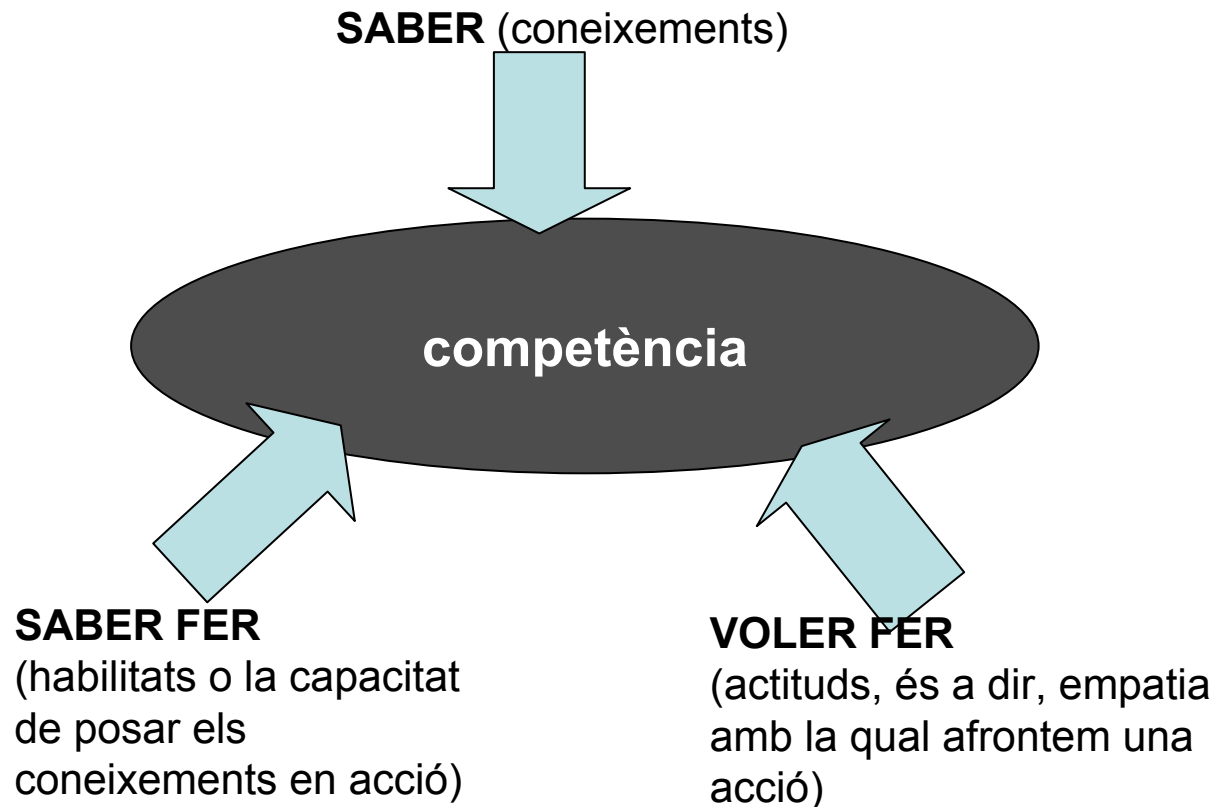

UdG

Universitat de Girona

Biblioteca

Què és la competència informacional?

Eva Ortoll, 2002

Per què cal introduir l'alfabetització informacional?

L'entorn / la societat

- ✓ Sobreabundància informativa.
- ✓ Informació cada cop més heterogènia.
- ✓ Ús generalitzat de les TIC.
- ✓ Evolució cap a una pedagogia activa centrada en l'estudiant .
- ✓ Coneixement com a avantatge competitiu.
- ✓ L'accés a la informació científica i tècnica: una clau d'èxit per a la innovació.
- ✓ El cost de la no informació.
- ✓ Empreses que valoren el domini de les tecnologies i les habilitats informacionals.

UdG

Universitat de Girona

Biblioteca

Per què cal introduir l'alfabetització informacional?

Els estudiants

- ✓ Manca d'habilitats per definir els temes dels seus treballs de recerca.
- ✓ Escàs coneixement de les fonts d'informació que tenen a l'abast.
- ✓ Desconeixement de com s'estructura la informació.
- ✓ Tendència a avaluar la informació per la seva disponibilitat.
- ✓ Inseguretats en el mode de citar la informació, en l'ús d'un manual d'estil.
- ✓ ...

*Information Literacy Task Force,
University of Oregon, 2003*

Per què cal introduir l'alfabetització informacional?

Els estudiants

- ✓ No plantegen la cerca en funció del tipus de treball a produir (tesis, treball final de carrera, etc.)
- ✓ No s'orienten en l'espai físic de la biblioteca.
- ✓ Tendeixen a buscar al prestatge.
- ✓ Acumulen documents sense un mètode de selecció.
- ✓ No consideren necessària la consulta de diferents fonts.
- ✓ No consideren necessari citar les fonts d'informació.

*Information Literacy Task Force,
University of Oregon, 2003*

Els serveis de la biblioteca universitària en un entorn EEES

- Adaptació d'edificis i serveis al nou entorn.
- Edificis multifuncionals: sala general, d' estudi individual, de treball en grup, de formació, etc.
- Desenvolupament de serveis 24x7 per a estudiants presencials, semipresencials i a distància.
- Integració de diferents serveis universitaris (CRAI).
- Desenvolupament de serveis a mida per a cada col·lectiu: estudiants, investigadors i docents.

UdG

Universitat de Girona

Biblioteca

UdG

Universitat de Girona

Biblioteca

El servei d'informació i formació especialitzada: el bibliotecari temàtic

*“El **bibliotecari temàtic** és el **factor clau** de tot aquest engranatge, [...] Serà una de les persones que millor definirà les necessitats de formació en àmbits temàtics concrets, [...] i per tant es converteix en la persona més idònia per elaborar i impartir sessions de formació de contingut temàtic.”*

Espinós, M.; Sort, M. *Informar y formar o las dos caras de la misma moneda: la formación de usuarios en la Biblioteca de la Universitat Pompeu Fabra*

<<http://www.upf.edu/bib/coneixer/publicac/informar.htm>>

UdG

Universitat de Girona
Biblioteca

El bibliotecari temàtic

- Tasques (com a temàtic)
- La formació (del temàtic)
- El temàtic com a formador

UdG

Universitat de Girona

Biblioteca

El bibliotecari temàtic: tasques en relació a l'àrea temàtica

- ✓ Expert en les fonts d'informació de les matèries de la qual és bibliotecari especialista o temàtic.
- ✓ Responsable del desenvolupament de la col·lecció (selecció, indexació i classificació).
- ✓ Formar els usuaris en els recursos i ús de la informació.
- ✓ Elaborar estudis bibliomètrics.
- ✓ Donar suport als grups d'investigació .
- ✓ Dissenyar serveis especialitzats d'informació (informació bibliogràfica, servei d'alertes bibliogràfiques, etc.).
- ✓ Elaborar materials de difusió del fons especialitzat.
- ✓ Col·laborar en la gestió del dipòsit institucional.

UdG

Universitat de Girona

Biblioteca

El bibliotecari temàtic: formació

- ✓ Adquirir un coneixement bàsic de la disciplina a partir de:
 - ✓ la gestió de la col·lecció,
 - ✓ la comunicació amb els professors
 - ✓ i la formació d'usuaris.

- ✓ Conèixer l'activitat investigadora de la unitat relacionada amb l'àrea temàtica, estar al dia de les publicacions del departament, mantenir un arxiu de les notícies que apareixen en premsa i/o contacte amb els nous professors.

- ✓ Conèixer la pròpia col·lecció fullejant les revistes de l'especialitat així com estudiar l'ús que es fa de la col·lecció.

- ✓ Contactar amb d'altres col·legues de la disciplina (subscripció a llistes de discussió, adhesió a organitzacions bibliotecàries, etc.)

UdG

Universitat de Girona

Biblioteca

El bibliotecari: formador

- ✓ Comunicar
- ✓ Orientar-se en la qualitat
- ✓ Tenir iniciativa i creativitat
- ✓ Tenir flexibilitat i detectar les necessitats
- ✓ Gestionar l'ambient d'aprenentatge
 - ✓ Planificar i organitzar
 - ✓ Executar i dissenyar les accions formatives
 - ✓ Motivar als alumnes
 - ✓ Tutoritzar
 - ✓ Negociar els objectius i continguts del curs
 - ✓ Avaluar la consecució dels objectius
 - ✓ Analitzar problemes i prendre decisions
- ✓ Reciclar-se

Creació d'un pla de formació en habilitats informacionals

- Definir una política de formació (declaració institucional)
- Disseny del pla de formació i de les activitats formatives

Creació d'un pla de formació en habilitats informacionals

Característiques dels programes d'AlFin

1. Missió
2. Metes i objectius
3. Planificació
4. Recolzament administratiu i institucional
5. Articulació en el pla d'estudis
6. Col·laboració
7. Pedagogia
8. Personal
9. Extensió
10. Valoració/avaluació

Exemple: *Proposta d'integració d'habilitats informacionals als estudis de grau i postgrau de la UPC (setembre 2007)*

Institute for Information Literacy / Association of College and Research Libraries <<http://www.aab.es/pdfs/baab70/70a4.PDF>>

UdG

Universitat de Girona

Biblioteca

UdG

Universitat de Girona

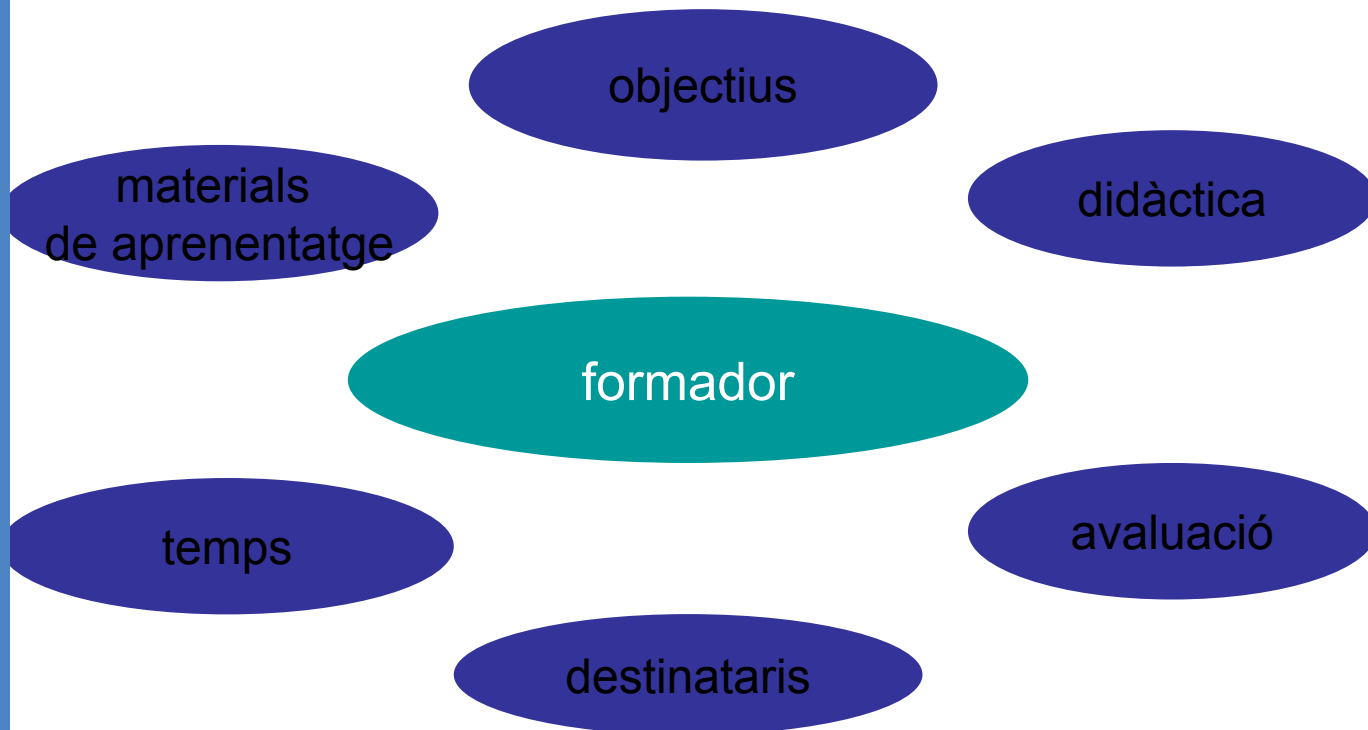
Biblioteca

Consells a considerar en el desenvolupament d'un pla de formació en habilitats informacionals

- ✓ Crear un grup de treball interdisciplinari
- ✓ Crear un grup de treball de bibliotecaris
- ✓ Organitzar un taller adreçat a professors on es discuteixi el concepte d'Alfin i es faci èmfasi en com introduir-lo a les assignatures
- ✓ Difondre el concepte d'Alfin entre el professorat
(ex.: Com desenvolupar competències informacionals en els treballs acadèmics de l'alumnat)
- ✓ Considerar l'ensenyament d'habilitats informacionals com un indicador de qualitat del sistema educatiu universitari
- ✓ Realitzar la formació quan existeix la necessitat "real" per part de l'usuari (exàmens, tfc-pfc, consultes, ...)
- ✓ Participar en cursos de formació de formadors, presentacions en públic, etc.
- ✓ Presentar els resultats de les activitats en fòrums docents (congressos, etc.)

Disseny d'una activitat formativa

El disseny d'una activitat formativa d'un pla AIFin

UdG

Universitat de Girona

Biblioteca

UdG

Universitat de Girona
Biblioteca

ALFIN-CRAI/Biblioteca

Gràcies